

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Monopolium ex compacto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

accipere; nec, si tu à me quid furas, potero ergo alterum tantum furari à tertio. Non igitur hæc est doctrina Navarri quasi Zambellus, ascendit. Navarri enim non citat recte, licet non admodum clarè, distinctionem veram tradit. Explico; Monetâ vel primò falsâ et ex mitione metalli vilioris, vel secundò ex defectu ponderis, vel tertio ex signo regio, quod à falso monetario privata auctoritate monete iusti ponderis, iustitiamque metalli imprimitur, cum deberet illud imprimi auctoritate Regis.

44. Dico primò cum Navarri, & Molina 1.3.d. 709. 1.2. si expendatur moneta falsa primo, & secundo modo, peccari contra iustitiam, cum obligatione restitutionis. Addo ergo (ad explicationem maiorem) cum non discrimine, ut si cognoscens falsitatem id facias, pecces cum obligatione restitutionis, si eam inculpate non cognoscens, non pecces, sed statim, ac cognoscens obligaris ad restituendum pretium ei, qui damnum sensit; obligaris autem non ex iniusta actione, sed ex obligatione, quam habes solvendi iustum pretium pro re empta.

45. Quod si nullus damnum sensit ex tua hac expensione bona fide facta, & ex illa tu læcupletior nequam ex redditus, ad nihil te obligat iustitiam de Lugo 1.2.d. 1. inf. num. 6.

46. Dico secundò, cum eodem Navarri, si expendatur moneta falsa tertio modo, non peccari contra iustitiam; etiam nim, peccaverit is, qui signum regium contrarius est, non peccas tu, qui expendis, quia per eiusmodi expensionem nullum alteri tertio damnum inferas, iam enim tertius habebit monetam: quæ æquè in foro estimabitur, ac quæcumque alia legitima.

§. XII. De fraudibus ex Monopoliis.

Monopolium Græcè, Latine unius venditio, multis patitur, & multis excusatur modis, quos diligenter iam subiciio.

Monopolium ex privilegio.

1. Quando aliquis vel aliqui pauci obtinent à Principe Privilegium, ut ipsi soli vendant, distinguendum est. Nam si rationabili causa est id illicitum cum onere restitutionis, quod primo loco subeunt ipsi Privilegiati, secundo loco ipse concedens. Ratio est, quia sic fit iniuria aliis volentibus similiter vendere merces. Si vendit ex causa rationabili, licitum est, & excusante iniuriam eadem rationabili causa, dummodo pretium, penitus omnibus, iuste constituitur, non vnde considerata hæc restitutione apud unum venditorem, quæ per accidens est: Si conciliatur Sotus, Med. Sylv. aliique apud Salus, 1.2.d. 3. n. 2. qui negant, cum aliis apud eundem, & Bonac. de contract. d. 3. q. 2. p. 5. cui concedunt.

2. At, quænam rationabilis est eiusmodi causa? Respondet, bonum publicum, quod ferè accidit in tribus casibus dumtaxat. Primò, quando Princeps eget pecuniâ ad bellum necessariâ, vel opera Regno necessaria: tunc enim serva is conditionibus servari solitis in vestigibus imponendis, vendere poteris hoc privilegium, & pecuniam ei operi applicare. Secundò, quando, nisi daretur hoc privilegium, ut unus, vel pauci vendant, nemo, vel pauci merces importarent in Civitatem, saltem continuatè, & certò, ob sumptus, quos sine eo privilegio recuperare vendentes non possent. Id fieri accidit alibi in imprimendis libris, hic in Sicilia in importanda nive æstatis tempore: nisi enim haberent illi Impressores privilegium, ut ipsi soli ad decem, v. g. cum librum imprimant, & illi soli nivem importent, iis facile carebit Respublica. Tertio, quando ob benemerita alicuius artificis aliquam novam artem inventientis conceditur, ut ipse solus eam exerceat: conducti enim ad publicum bonum, sic allicere homines ad novas artes.

3. Petes: Quando vendit Princeps hoc privilegium

Part. I.

potestne sibi applicare pretium? Respondet, nequaquam. Ratio mihi est manifesta, quia, cum ipse illud possit concedere, solum propter bonum publicum, obligabitur, quando hoc intervenit, illud concedere: at nemo pretium accipere iuste valet ob rem quam obligatur ex iustitia faceret: ut certè obligatur ex suo munere & pacto implicito cum Republica, Princeps bono publico prospicere. Dices, accipiet quasi gabellam ad onera Respublice sustinenda. Respondet, assentior: sed tunciam erit ob Reip. bonum, & nihilominus debet solennitates, & conditiones iustæ gabellæ, ut modò innuimus, servare.

5. Petes iterum: Princeps poteritne taxam pretij eiusmodi mercium relinquere arbitrio huius privilegiati? Respondet, Lessius lib. 2. c. 21. num. 149. sic merito distinguit: Si merces sint pertinentes ad victum, & cultum, vel quid simile ad vitam necessarium, debere Principem taxare pretium, si ad ornatum, delicatæve, posse non taxare. Ratio est, quia in necessariis facile populus gravari continget ab uno venditore, quod incommodum vitare tenetur Princeps: At in non necessariis, cum non ex necessitate ea emanant, non est tam facile eiusmodi populi gravamen.

Monopolium ex compallo.

6. Si venditores conspirent in pretium, ita ut vendant supra legitimum, aut supra rigorosum, peccant cum onere restitutionis excessus, & damni inde sequuti, idem, si emptores conspirent, ut emant infra infimum. Ratio est, quia iustum pretium non debet pendere ab arbitrio unius, vel paucorum, sed ex communi estimatione, bona fide, & sine dolo. Atque adverte, iustum pretium non esse hic illud, quod fortè post conspirationem nascitur, hoc enim, cum ex iniusta conventionione confurgat, iniustum etiam erit: sed illud, quod ante iniustam conspirationem sine furo, & fallacia currebat, vel currere poterat, quidquid dicat Caram. 2. sh. mor. n. 850.

7. Illud non damno: Possit eiusmodi Monopolium monopolio trudi, hoc est, ut donec vendentes vendunt pretio plus, quam rigoroso, emptores emant ex compallo minus, quam infimo, donec, inquam; nam cessantibus illis sive partim, sive ex toto, cessare & huiusmodi modo debent.

8. Quod si aliqui venditores conspirent in pretium, ita ut vendant, vel emant intra latitudinem pretij iustij, ut nimirum omnes vendant pretio rigoroso, & nemo infimo, vel emant infimo, nemo supra, non peccant contra iustitiam, seclusa vi vel fraude, quia iam servant pretium iustum: sicut enim sine iniustitia, vendere rigorosè ego particularis possum, sic & sine iniustitia, possumus simul.

9. Sed permaximè animadvertendum est, quòdnam tunc à pretium iustum, id quod dicam n. 21. & innui n. 6.

10. Peccari, in hoc casu, contra charitatem docent non ignobiles Doctores, quos sequitur de Lugo tom. 2. de iust. d. 46. sect. 12. n. 175. Dege Caram. lib. 2. sh. mor. n. 845. & Molin. d. 345. & ratio præter leges graviter id inhibentes esse potest eadem, quam in simili mox dicam n. 15.

Monopolium ex emptione omnino mercium.

11. Si unus mercator, seu revenditor; aut pauci si bi sine vi vel fraude cõemant omnes merces certi generis, omne, v. g. frumentum, ut ipsi soli vendant etiam expectando tempus penuriz, & inopia, quo vendant carius, siquidem pretio iusto vendant, spectatis omnibus circumstantiis, ut mox num. 21. dicam, non peccant contra iustitiam commutativam, unde ad nullam restitutionem obligantur. Ita Molin. d. 345. fin. Less. lib. 2. c. 22. num. 151. aliique apud Bon. disp. 3. de contract. q. 2. p. 5. n. 4. contra Navar. Azor. aliòsque, putantes peccare contra iustitiam. Ratio est, quia iusto pretio emunt, iustòque ut supponimus, vendunt.

11

12. An